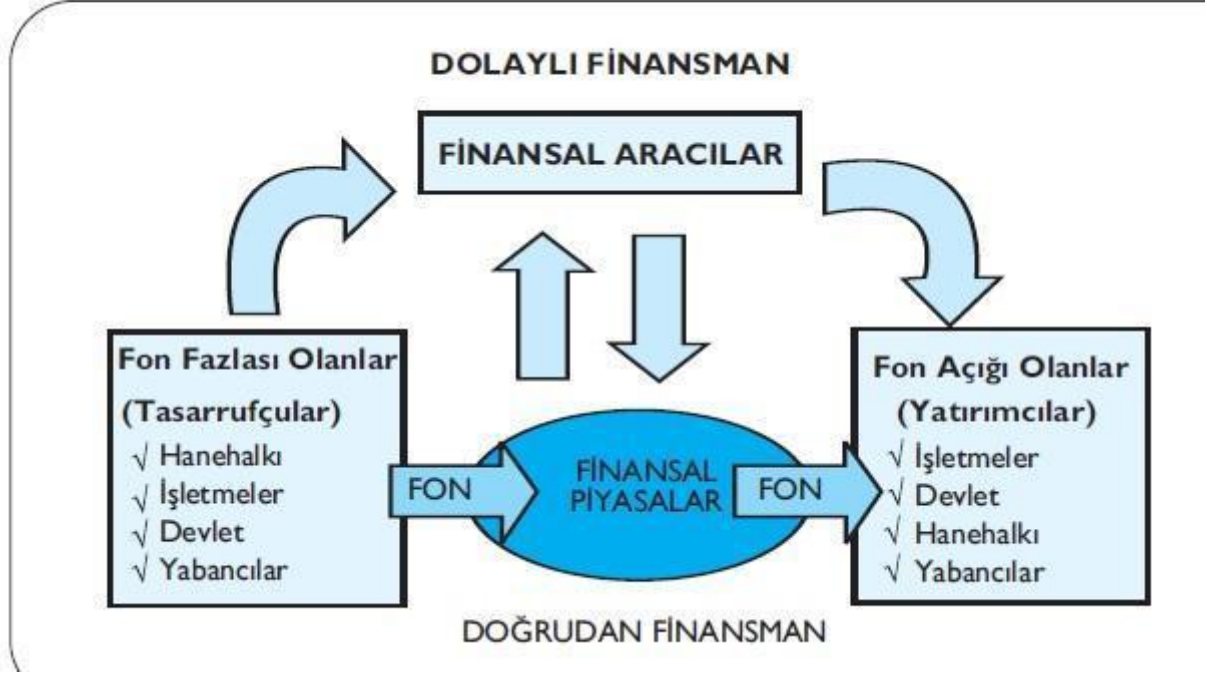

Bölüm 3 – Bankaların Fonksiyonları ve Türleri

Bankalar ekonomik hayatta yalnızca fonların el değiştirmesine aracılık etmez kaydi para yaratma ve farklı alanlarda müşterilerine çok çeşitle hizmetler de sunarlar. Bu hizmetler bankadan bankaya farklılık göstermektedir.

Bankaların Fonksiyonları

a. Fon Aktarma Fonksiyonu

-Plasman

-Verim

-Risk

b. Hizmet Fonksiyonu

Bankalar tasarruf sahiplerinden fon toplayan, topladıkları fonlarla bireysel ihtiyaçlar ve kurumsal yatırımlar için finansman sağlayan, ödemeler, güvenli depolama, döviz ticareti, yatırım gibi finansal faaliyetleri yürüten kurumlardır.

c. Kaydi Para Yaratma Fonksiyonu

Gerçek ve tüzel kişilerin bankalarda bulunan vadesiz mevduatlarına karşılık verilen ve ödemelerde fiziki para yerine kullanılan banka parasıdır. Örneğin müşteri hesabından para çektiğinde, kaydi para nakit paraya dönüşür.

Bankaların Kaydi Para Yaratması Bankalar ellerinde bulunan mevduatları kullanarak veya merkez bankasından elde ettikleri rezervlerle kaydi para yaratabilirler.

Bankaların rezervleri arttıkça, bankalar bu ilave rezervleri kredi olarak kullanırlar, krediyi alanlar bununla yaptıkları harcamaları çekle ödeyerek mevduat yaratmış olurlar.

rezervler $\uparrow \rightarrow$ krediler $\uparrow \rightarrow$ mevduat $\uparrow \rightarrow$ krediler . . .

Mevduat çarpanı, bankacılık sisteminde ne kadarlık kaydi para yaratıldığını miktar olarak ölçmeye yarar. Bu bölümde kullandığımız basit modelde (yani bankaların serbest rezerv tutmadıkları ve hanehalklarının nakit tutmadıkları varsayımları altında) yaratılan kaydi para miktarı aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$\Delta D = \Delta R \cdot \frac{1}{r_d} \quad (5.1)$$

burada ΔD vadesiz mevduat oranındaki değişiklik, ΔR rezervlerdeki değişiklik, r_d ise zorunlu karşılık oranını gösterir.

Önceki örneğimize dönersek: Merkez Bankasının A Bankası'ndan 100 TL'lik DİBS satın alması sonucunda (zorunlu karşılık oranı %10 ise), bankacılık sisteminde toplam ne kadarlık kaydi para yaratılır?

Denklem (5.1)' i kullanarak:

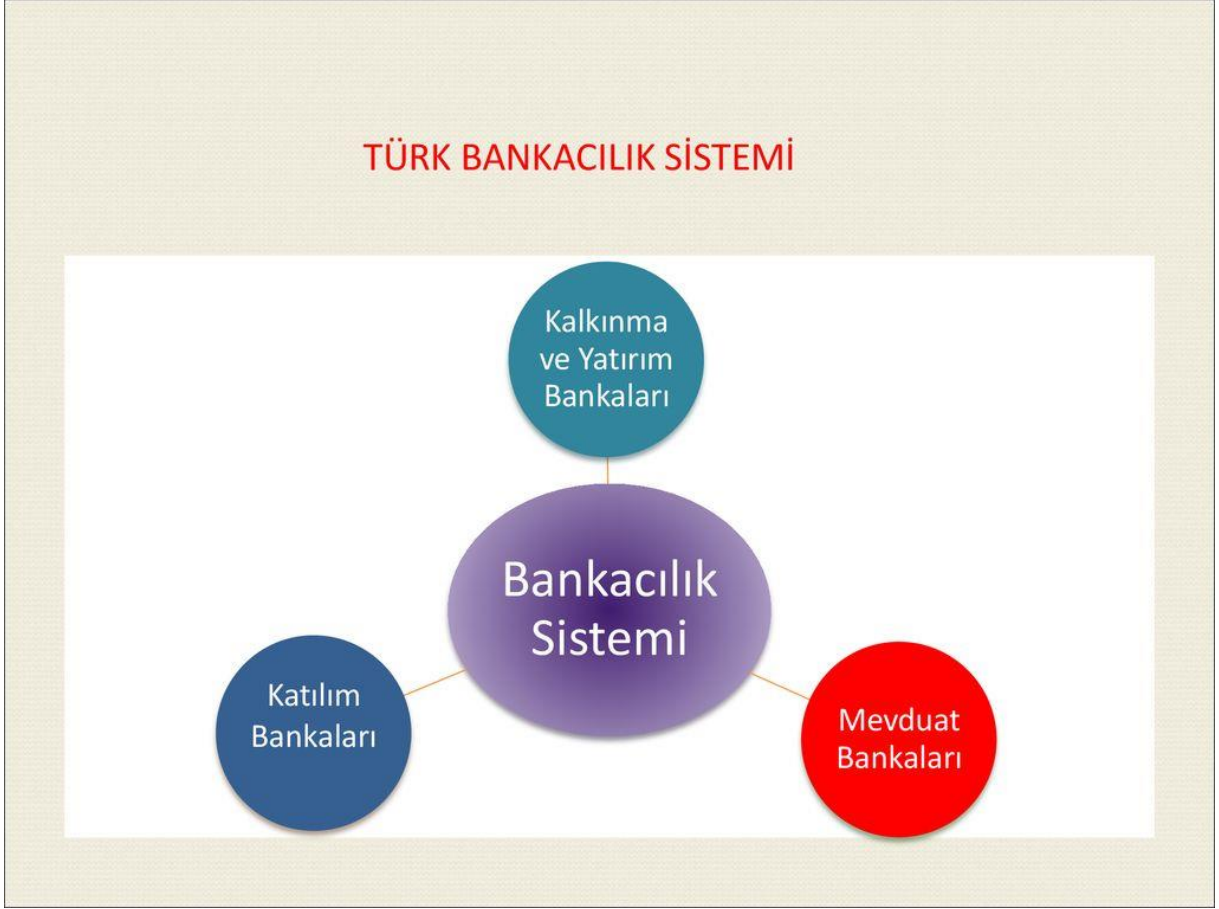
$$\Delta D = 100 \cdot \frac{1}{0,10} \rightarrow \Delta D = 1000$$

Anapara	Zorunlu Karşılık	Kalan Miktar	Kaydi Para
1.000	0,10	900	100
900	0,10	810	90
810	0,10	729	81
729	0,10	656	73
656	0,10	590	66
590	0,10	531	59
531	0,10	478	53
478	0,10	430	48
430	0,10	387	43
Teorik Toplam (ilk yatan 1.000 TL dahil)			10.000

d. Ekonomi ve Maliye Politikaları Yardım Fonksiyonu

Devletin ekonomi ve maliye politikasını gerçekleştirmesinde önemli rol oynarlar. Gelir dağılımı ve harcama eğilimleri, istihdam, enflasyon, kayıt dışı ekonomi ve vergi gelirlerinin denetimi gibi konulara ilişkin ekonomi ve maliye politikaları ancak finansal sistemin önemli bir bölümünü oluşturan bankaların yardımı ile yönetilebilir.

2. Türk Bankacılık Sisteminde Banka Türleri

a. Mevduat Bankaları (Ticari Bankalar), Katılım Bankaları, Kalkınma ve Yatırım B

Ticari: Bu bankalar ticari bankalar olarak da adlandırılmaktadırlar. Bu bankaların asıl amacı kısa dönem içinde hızla mevduat toplamak ve bu mevduatları ekonomiye kredi şeklinde dahil ederek gelir elde etmektir. Nitekim mevduat bankaları işlemlerini diğer bankacılık türlerine nispeten daha kısa vadeli sürdürmektedirler.

Fon kaynakları;

- Mevduat
- Kullanılan Krediler ve Borçlar
- Özkaynaklar

Fon Kullanımları;

- Krediler
- DİBS

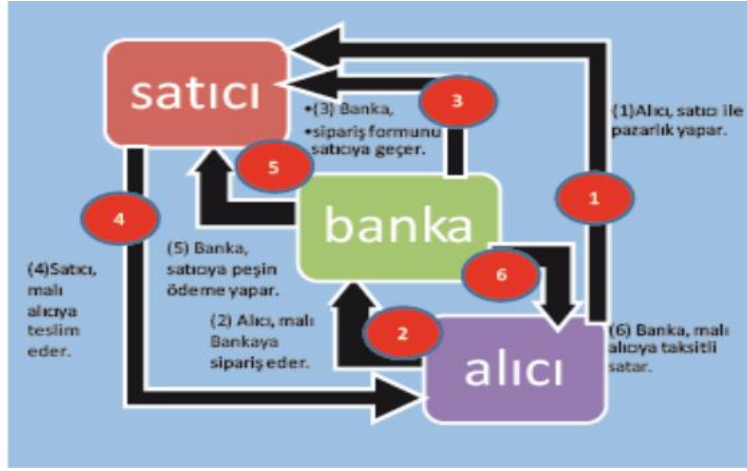
Katılım Bankaları, özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve topladığı fonları faizsiz finans prensiplerine uygun yöntemlerle kullanırmak üzere faaliyet gösteren bankalardır.

Fon kaynakları;

- Cari Hesaplar
- Katılım Hesapları

Fon Kullanımları;

- Murabaha

- Müşareke (Sermaye ortaklığı)

Banka tarafından şirket kurulması veya ortak olunması

- Müdarabe (Emek-Sermaye Ortaklığı)

Bankanın sermaye girişimcinin emek koyması.

Kalkınma ve yatırım; İmalat sanayi, enerji (elektrik, gaz vb. üretimi), turizm, eğitim, sağlık ve sürdürülebilir altyapı gibi sektörlerde; yeni yatırım, tevsi, modernizasyon ve sürdürülebilir finansman konularında finansman desteği sağlar.

Fon kaynakları;

- Tahvil İhracı
- Yurtiçi ve Yurt Dışı Krediler

Fon Kullanımları;

- Orta ve Uzun Vadeli Krediler
- Menkul Değer Portföyleri
- Finansal Kiralama

Bunlar;

18.03.2024 Tarihi İtibarıyla Gruplar Bazında, Banka ve Bankaların Şube Sayıları

Banka/Grup Adı	Banka Sayısı	Yurtiçi Şube*	Yurtdışı Şube*
Türkiye Bankacılık Sistemi	54	9422	75
Mevduat Bankaları	34	9346	75
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3	3776	36
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	-	1752	26
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	-	1081	6
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	-	943	4
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	9	3369	28
Akbank T.A.Ş.	-	704	1
Anadolubank A.Ş.	-	97	0
Fibabanka A.Ş.	-	40	0
Şekerbank T.A.Ş.	-	240	0
Turkish Bank A.Ş.	-	6	0
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	-	440	4
Türk Ticaret Bankası A.Ş.	-	1	0
Türkiye İş Bankası A.Ş.	-	1061	22
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	-	780	1

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar	1	1	0
Birleşik Fon Bankası A.Ş.	-	1	0
Yabancı Sermayeli Bankalar	21	2200	11
Türkiye’de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	16	2193	11
Alternatifbank A.Ş.	-	24	0
Arap Türk Bankası A.Ş.	-	7	0
Bank of China Turkey A.Ş.	-	1	0
Burgan Bank A.Ş.	-	29	0
Citibank A.Ş.	-	3	0
Denizbank A.Ş.	-	639	2
Deutsche Bank A.Ş.	-	1	0
HSBC Bank A.Ş.	-	44	0
ICBC Turkey Bank A.Ş.	-	39	0
ING Bank A.Ş.	-	120	0
MUFG Bank Turkey A.Ş.	-	1	0
Odea Bank A.Ş.	-	41	0
QNB Finansbank A.Ş.	-	435	1
Rabobank A.Ş.	-	1	0
Turkland Bank A.Ş.	-	12	0
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	-	796	8

Türkiye’de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar	5	7	0
Bank Mellat	-	3	0
Habib Bank Limited	-	1	0
Intesa Sanpaolo S.p.A.	-	1	0
JPMorgan Chase Bank N.A.	-	1	0
Société Générale (SA)	-	1	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	20	76	0
Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3	43	0
İller Bankası A.Ş.	-	19	0
Türk Eximbank	-	23	0
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0

Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	14	30	0
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	-	14	0
BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	-	1	0
D Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Destek Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Diler Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Golden Global Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	-	3	0
Hedef Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	-	1	0
Misyon Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Q Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Tera Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	-	2	0

Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3	3	0
Bank of America Yatırım Bank A.Ş.	-	1	0
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.	-	1	0

3. Kıyı Bankacılığı (Of-Shore Banking)

Kıyı bankası, mevduat sahibinin yerleşik olduğu ülke dışında bir yerde kurulu olan bankadır. Bu tür yerlerde kurulu bankaların diğer bankalara kıyasla yürüttüğü avantajlı işlemlere de kıyı bankacılığı deniyor.

Bu tür bankaların kurulduğu yerler genellikle vergi yükünün çok düşük, bürokratik işlemlerin en düşük düzeyde olduğu ve denetimin ya olmadığı ya da oldukça zayıf kaldığı yerlerdir.

Bu yerlerde yargısal denetim de düşük profillidir.

Kıyı bankalarının çoğu, mevduat hesabı açmak, kredi vermek, yabancı para üzerine işlem yapmak, fon yönetimi vermek, kredi kartı ve banka kartı vermek, fon transferlerini yapmak gibi bankaların sağladığı bütün olanakları müşterilerine sağlarlar.

Kıyı bankacılığı, vergi avantajları, denetim muafıkları ve bunların sonucunda daha yüksek faiz kazancı sağlamanın yanı sıra bazı hallerde karapara için de bir çeşit sığınma imkânı sağlar. Haksız, kanunsuz yollarla elde edilmiş ya da haklı elde edilse bile vergisi ödenmemiş olan gelirler kıyı bankalarına yollanarak oralarda gözlerden ve denetimden uzak tutulur.

Özellikle gelişmekte olan ülke yurttaşlarının dünyanın çeşitli yerlerindeki kıyı bankalarını tercih etmelerinin nedeni kendi ülkelerinde siyasal ve ekonomik risklerin yüksek olmasıdır. Buna karşılık kıyı bankacılığının, ülkede geçerli mevduat sigortasının kapsamı dışında kalması başka bir riskin ortaya çıkmasına neden olur.

Kıyı bankacılığında en bilinen merkezler şunlardır: Bahama adaları, Panama, Bermuda, Liechtenstein, Cayman adaları, Bahreyn, Andorra, Guernsey, Isle of Man, İngiliz Virgin adaları. Bu en bilinenler dışında daha birçok kıyı bankacılığı merkezi vardır.

İnsanlar niçin kıyı bankalarında hesap açarlar?

- (1) Kişi ve kurumların varlıklarının karşı karşıya olduğu siyasal riskin derecesini düşürmek
- (2) Kişi ve kurumların kazanç veya servetlerine gizlilik sağlamak
- (3) Davalara karşı kazanç ve serveti koruma arzusu